

REGIONALNI BIZNIS CENTAR BERANE

ANALIZA POSTOJEĆEG STANJA MSP U OPŠTINAMA

B E R A N E , P L A V I A N D R I J E V I C A

BERANE 05.APRIL 2005.GOD.

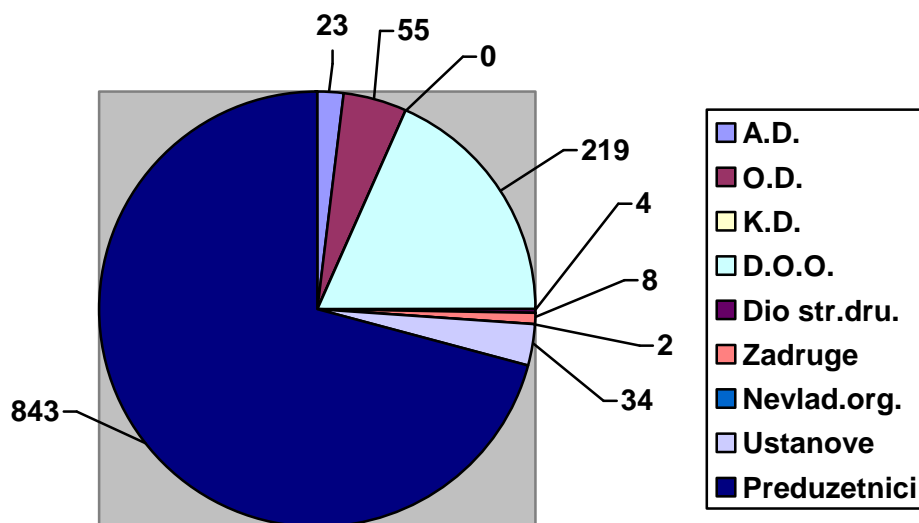
1.BROJ MALIH I SREDNJIH PREDUZEĆA U OPŠTINAMA

Prema podacima Centralnog registra Privrednog suda Republike Crne Gore, ukupan broj registrovanih preduzeća u opštinama Berane,Plav i Andrijevica je sljedeći:

OPŠTINA BERANE

Tabela 1.1. Broj i oblik registrovanih preduzeća u Beranama (05.04.2005.god.)

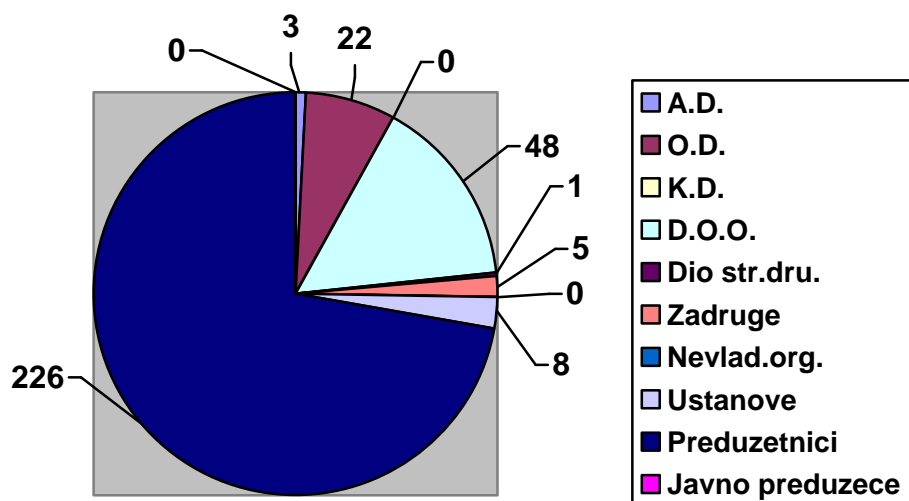
R.broj	Oblik društva	Broj	%
1	Akcionarsko Društvo	23	1,94 %
2	Ortačko Društvo	55	4,63 %
3	Komanditno Društvo	-	-
4	Društvo sa ograničenom odgovornošću	219	18,43 %
5	Dio stranog društva	4	0,34 %
6	Zadruga	8	0,67 %
7	Nevladine organizacije	2	0,17 %
8	Ustanove	34	2,86 %
9	Preduzetnici	843	71,00 %
UKUPNO		1188	100 %

OPŠTINA PLAV

Tabela 1.2. Broj i oblik registrovanih preduzeća u Plavu (05.04.2005.god.)

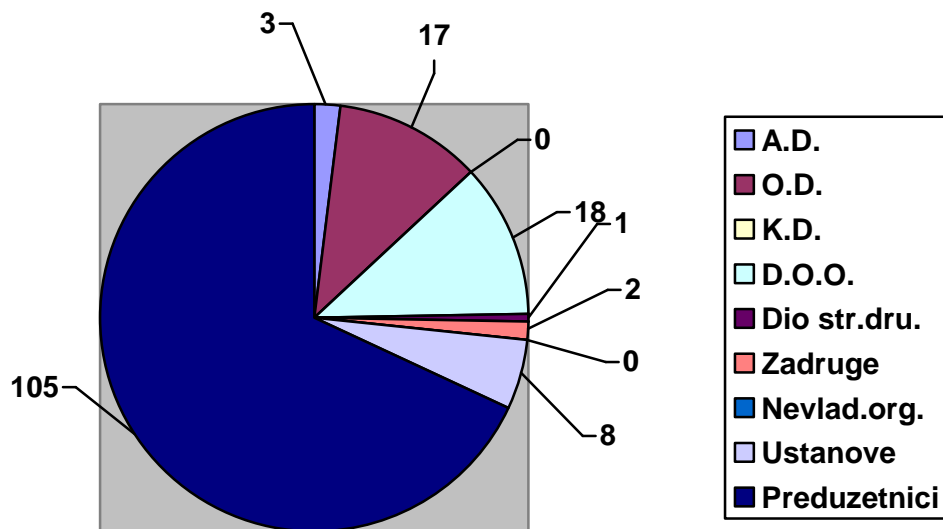
R.broj	Oblik društva	Broj	%
1	Akcionarsko Društvo	3	0,96 %
2	Ortačko Društvo	22	7,03 %
3	Komanditno Društvo	-	-
4	Društvo sa ograničenom odgovornošću	48	15,34 %
5	Dio stranog društva	1	0,32%
6	Zadruga	5	1,60 %
7	Nevladine organizacije	-	-
8	Ustanove	8	2,56 %
9	Preduzetnici	226	72,20 %
UKUPNO		313	100 %

OPŠTINA ANDRIJEVICA

Tabela 1.3. Broj i oblik registrovanih preduzeća u Andrijevici (05.04.2005.god.)

R.broj	Oblik društva	Broj	%
1	Akcionarsko Društvo	3	1,95 %
2	Ortačko Društvo	17	11,04 %
3	Komanditno Društvo	-	-
4	Društvo sa ograničenom odgovornošću	18	11,69 %
5	Dio stranog društva	1	0,65 %
6	Zadruga	2	1,30 %
7	Nevladine organizacije	-	-
8	Ustanove	8	5,19 %
9	Preduzetnici	105	68,18 %
UKUPNO		154	100 %

2. STRUKTURA PREDUZEĆA PO DJELATNOSTIMA

OPŠTINA BERANE

Tabela 2.1. Struktura preduzeća po djelatnostima u Beranama (05.04.2005 god.)

R.br.	Sektor djelatnosti	Svega	%
1	Poljoprivreda,šumarstvo i vodoprivreda	12	3,48 %
2	Ribarstvo	2	0,58 %
3	Vađenje ruda i kamena	7	2,03 %
4	Prerađivačka industrija	58	16,81 %
5	Proizvodnja električne energije,gasa i vode	1	0,29 %
6	Građevinarstvo	14	4,06 %
7	Trgovina na veliko, malo,opravka	163	47,25 %
8	Hoteli i restorani	9	2,61 %
9	Saobraćaj,skladištenje i veze	25	7,25 %
10	Finansijsko posredovanje	-	-
11	Aktivnosti u vezi sa nekretninama,iznajmljivanje i posl.aktivn.	10	2,90 %
12	Državna uprava i socijalno osiguranje	-	-
13	Obrazovanje	21	6,09 %
14	Zravnstveni i socijalni rad	9	2,61 %
15	Ostale komunalne,društvene i lične usluge	14	4,06 %
16	Eksteritorijalne organizacije i tijela	-	-
UKUPNO		345	100 %

OPŠTINA PLAV

Tabela 2.2. Struktura preduzeća po djelatnostima u Plavu (05.04.2005 god.)

R.br.	Sektor djelatnosti	Svega	%
1	Poljoprivreda,šumarstvo i vodoprivreda	12	13,79 %
2	Ribarstvo	-	-
3	Vađenje ruda i kamena	-	-
4	Prerađivačka industrija	16	18,39 %
5	Proizvodnja električne energije,gasa i vode	1	1,15 %
6	Građevinarstvo	4	4,60 %
7	Trgovina na veliko, malo,opravka	32	36,78 %
8	Hoteli i restorani	2	2,30 %
9	Saobraćaj,skladištenje i veze	-	-
10	Finansijsko posredovanje	7	8,05 %
11	Aktivnosti u vezi sa nekretninama,iznajmljivanje i posl.akt.	-	-

12	Državna uprava i socijalno osiguranje	2	2,30 %
13	Obrazovanje	4	4,60 %
14	Zravstveni i socijalni rad	3	3,45 %
15	Ostale komunalne,društvene i lične usluge	4	4,60 %
16	Eksteritorijalne organizacije i tijela	-	-
UKUPNO		87	100 %

OPŠTINA ANDRIJEVICA

Tabela 2.3. Struktura preduzeća po djelatnostima u Andrijevi (05.04.2005 god.)

R.br.	Sektor djelatnosti	Svega	%
1	Poljoprivreda,šumarstvo i vodoprivreda	8	16,33 %
2	Ribarstvo	1	2,04 %
3	Vađenje ruda i kamena	-	-
4	Prerađivačka industrija	10	20,41 %
5	Proizvodnja električne energije,gasa i vode	1	2,04 %
6	Građevinarstvo	-	-
7	Trgovina na veliko, malo,opravka	19	38,78 %
8	Hoteli i restorani	1	2,04 %
9	Saobraćaj,skladištenje i veze	1	2,04 %
10	Finansijsko posredovanje	-	-
11	Aktivnosti u vezi sa nekretninama,iznajmljivanje i posl.akt.	-	-
12	Državna uprava i socijalno osiguranje	-	-
13	Obrazovanje	5	10,20 %
14	Zravstveni i socijalni rad	-	-
15	Ostale komunalne,društvene i lične usluge	3	6,12 %
16	Eksteritorijalne organizacije i tijela	-	-
UKUPNO		49	100 %

3. UKUPAN BROJ ZAPOSLENIH

OPŠTINA BERANE

Tabela 3.1. Kretanje broja zaposlenih u opštini Berane

Godina	Berane	Crna Gora
1999	5 026	118 273
2000	4 315	113 784
2001	4 497	114 440

2002	4 635	113 827
2003	4 733	111 986
2004	3 952	108228

Tabela 3.2. Zaposleni prema polu u Crnoj Gori i Beranama-godišnji prosjek (stanje 31.mart i 30.septembar 2002.godine)

	Ukupno zaposleni			Zaposlene žene			% žena u ukup.br.zaposlenih		
	Godišnji prosjek	Mart	Septembar	Godišnji prosjek	Mart	Septembar	Godišnji prosjek	Mart	Septembar
C.Gora	113827	114049	113605	48604	48742	48465	42,7	42,7	42,7
Berane	4635	4622	4646	1709	1689	1724	36,9	36,5	37,1

Tabela 3.3. Zaposleni prema polu-godišnji prosjek (stanje 31.mart i 30.septembar 2003.god.)

	Ukupno zaposleni			Zaposlene žene			% žena u ukup.br.zaposlenih		
	Godišnji prosjek	Mart	Septembar	Godišnji prosjek	Mart	Septembar	Godišnji prosjek	Mart	Septembar
C.Gora	111986	112396	111540	48061	48601	47520	42,9 %	43,2 %	42,6 %
Berane	4733	4697	4766	1775	1762	1787	37,5 %	37,5 %	37,5 %

OPŠTINA PLAV

Tabela 3.4. Kretanje broja zaposlenih u opštini Plav

Godina	Plav	Crna Gora
1999	1380	118 273
2000	1409	113 784
2001	1396	114 440
2002	1391	113 827
2003	1322	111 986
2004	1307	108228

Tabela 3. 5. Zaposleni prema polu u Crnoj Gori i Plavu-godišnji prosjek (stanje 31.mart i 30.septembar 2002.godine)

	Ukupno zaposleni			Zaposlene žene			%žena u ukup.br.zaposl.		
	Godišnji prosjek	Mart	Septembar	Godišnji prosjek	Mart	Septembar	Godišnji prosjek	Mart	Septembar
C.Gora	113827	114049	113605	48604	48742	48465	42,7	42,7	42,7
Plav	1391	1403	1379	468	471	464	33,6	33,6	33,6

Tabela 3.6. Zaposleni prema polu-godišnji prosjek (stanje 31.mart i 30.septembar 2003.god.)

	Ukupno zaposleni			Zaposlene žene			% žena u ukup.br.zaposlenih		
	Godišnji prosjek	Mart	Septembar	Godišnji prosjek	Mart	Septembar	Godišnji prosjek	Mart	Septembar
C.Gora	111986	112396	111540	48061	48601	47520	42,9 %	43,2 %	42,6 %
Plav	1322	1350	1294	406	457	355	30,7 %	33,9 %	27,4 %

OPŠTINA ANDRIJEVICA

Tabela 3.7. Kretanje broja zaposlenih u opštini Andrijevica

Godina	Andrijevica	Crna Gora
1999	886	118 273
2000	868	113 784
2001	849	114 440
2002	843	113 827
2003	816	111 986
2004	605	108228

Tabela 3.8. Zaposleni prema polu u Crnoj Gori i Andrijevici-godišnji prosjek (stanje 31.mart i 30.septembar 2002.godine)

	Ukupno zaposleni			Zaposlene žene			%žena u ukup.br.zaposlenih		
	Godišnji prosjek	Mart	Septembar	Godišnji prosjek	Mart	Septembar	Godišnji prosjek	Mart	Septembar
Crna Gora	113827	114049	113605	48604	48742	48465	42,7	42,7	42,7
Andrijevica	843	845	840	335	339	331	39,7	40,1	39,4

Tabela 3.9. Zaposleni prema polu-godišnji prosjek (stanje 31.mart i 30.septembar 2003.god.)

	Ukupno zaposleni			Zaposlene žene			% žena u ukup.br.zaposlenih		
	Godišnji prosjek	Mart	Septembar	Godišnji prosjek	Mart	Septembar	Godišnji prosjek	Mart	Septembar
C.Gora	111986	112396	111540	48061	48601	47520	42,9 %	43,2 %	42,6 %
Andrije vica	816	828	806	340	333	347	41,7	40,2 %	43,1 %

4. PORIJEKLO ZAPOSLENIH (PRETHODNO ZAPOŠLJAVANJE)

Praćenje porijekla zaposlenih odnosno podaci o njihovom prethodnom zapošljavanju za sada se još ne radi i mišljenja smo da je ovaj pokazatelj jako bitan da bi se pratila fluktuacija na tržištu radne snage. Smatramo da je potrebno uraditi **anketiranje** zaposlenih kako bi se dobile informacije o njihovom porijeklu.

5. TERITORIJALNI RASPORED PREDUZEĆA

Nekadašnja industrijska zona nalazila se na području opštine, pod imenom "RUDEŠ". I sada je na Rudešu lociran najveći broj nekadašnjih društvenih preduzeća, a sada akcionarskih društava. Ovdje su proizvodni kapaciteti sledećih preduzeća:

Tabela 5.1. Teritorijalni raspored preduzeća

R.br.	Naziv preduzeća	Adresa preduzeća	broj
1.	AD BERANKA	RUDEŠ	bb.
2.	AD ŠIP BERANE	RUDEŠ	bb.
3.	AD GUMIG	RUDEŠ	bb.
4.	AD JUGOPREVOZ	RUDEŠ	bb.
5.	AD POLIMKA	RUDEŠ	bb.
6.	AD RUDEŠ	RUDEŠ	bb.

Jedan dio novoformiranih preduzeća lociran je na Gradinskom Polju.

Lokacije ostalih AD preduzeća u Beranama date su u sledećoj tabeli:

Tabela 5.2. Teritorijalni raspored preduzeća

R.br.	Naziv preduzeća	Adresa preduzeća	broj
1.	AD BEA CENTAR	D.VUJOŠEVIĆA	14-16
2.	AD BEAMAX	POLIMSKA	10
3.	AD BEAMEDIA	MOJSIJA ZEČEVIĆA	5
4.	AD BEPEK	D.VUJOŠEVIĆA	14-16
5.	AD FRIGO BELL	D.VUJOŠEVIĆA	14
6.	AD H.T.P. BERANE	VOJA MASLOVARIĆA	bb.
7.	AD IZGRADNJA BERANE	POLIMSKA	bb.

8.	AD KLANICA	D.VUJOŠEVIĆA	14-16
9.	AD MLJEKARA	D.VUJOŠEVIĆA	14-16
10.	AD POLIEX	POLICA	bb.
11.	POLJOPRIVREDA I ŠUMARSTVO	D.VUJOŠEVIĆA	14-16
12.	RIBNJAK	BUČE	bb.
13.	RUDNIK MRKOG UGLJA IVANGRAD	PETNJIK	bb.
14.	STADION	MILJANA VUKOVA	bb.
15.	UGOSTITELJSTVO	NJEGOŠEV TRG	bb.
16.	VELEPRODAJA	D.VUJOŠEVIĆA	14
17.	ZORA	D.VUJOŠEVIĆA	bb.

6. STOPA SMRTNOSTI NOVOFORMIRANIH PREDUZEĆA

Za izračunavanje stope smrtnosti novoformiranih preduzeća potrebno je znati broj novoformiranih preduzeća. Stupanjem na snagu novog Zakona o privrednim društvima sva preduzeća su bila u obavezi da se preregistruju. Broj onih preduzeća koja su novoformirana, kao i broj ugašenih preduzeća, još nismo u stanju da izdvojimo, jer stečajni postupak u mnogim preduzećima još nije okončan. Ove podatke ćemo nastojati da obezbijedimo u narednom periodu.

Analizom, za sada nedostupnih pokazatelja, pokušaćemo da utvrdimo razloge visoke ili niske smrtnosti novoformiranih preduzeća. Posebno je bitno uraditi detaljnu analizu uzroka u slučaju kada je ta stopa visoka kako bi se oni otklonili i ljudi motivisali da započnu svoju privrednu djelatnost.

7. BROJ RASTUĆIH PREDUZEĆA

Određivanje broja rastućih preduzeća je moguće nakon dobijanja podataka o podnesenim završnim računima i bilansima uspjeha za prethodne dvije godine. Kad nam ti podaci budu dostupni bićemo u mogućnosti da odredimo i broj rastućih preduzeća.

8. NIVO PODRŠKE LOKALNE UPRAVE, SPOSOBNOST LOKALNE INSTITUCIONALNE INFRASTRUKTURE ITD

Uvod:

Reformom privrednog sistema u Crnoj Gori želi se izgraditi otvorena ekonomija i podstaknuti liberalizacija uslova za obavljanje privrednih djelatnosti, što upućuje privredne subjekte na nov način poslovanja. Primjena *ustavnog načela zaštite slobodnog preduzetništva* kroz liberalizaciju poslovne regulative, razvitak privatne inicijative i konkurentskog poslovanja, predstavlja realnu šansu za oporavak crnogorske privrede.

Zakonodavna orijentacija u pravcu jeftinog osnivanja firmi, počeci tržišne podrške inicijalnim niskobudžetnim poslovnim projektima, kao i postepeno uklanjanje prepreka u pogledu dobijanja bankarskih i agencijskih kredita, trebalo bi da omoguće bolji tržišni ambijent za sadašnje i buduće preduzetnike. Istovremeno, krupne systemske promjene u ekonomskoj oblasti zahtijevaju stalno informisanje, edukaciju i stručnu pomoć svima koji obavljaju privredne poslove.

Donošenjem nove *poslovne regulative*, kojom se ponekad i drastično mijenjaju naslijeđena iskustva i nameću novi standardi, nesumnjivo zahtijeva obaviještenog i preduzimljivog preduzetnika i vlasnika preduzeća. Tako u vremenu koje je pred nama, poslovnu perspektivu imaju samo oni preduzetnici, vlasnici i menadžeri koji su spremni da se suoče sa potrebama modernog načina poslovanja. Poznavanje osnovnih uslova za pravilan i profitabilan rad preduzeća, praćenje promjena u zakonodavnoj oblasti, redovno obavljanje konsultacija sa stručnjacima raznih profila, mora postati sastavni dio posla svakog ozbiljnog preduzetnika.

Uzimajući u obzir gore navedene činjenice, na nivou opština su učinjeni značajni pomaci ka pojednostavlivanju procedura za dobijanje odobrenja za rad novoformiranim preduzećima.

U stanju privredne nelikvidnosti koja je prisutna već duže vrijeme u Beranama, Plavu i Andrijevići i tim u vezi niskim opštinskim budžetima koji mogu biti opredijeljeni za podsticaj privrednih aktivnosti, infrastrukturne, institucionalne i druge podrške, ipak se čine maksimalni naponi da privredni ambijent u opštinama bude što povoljniji.

8.1. PROCEDURA ZA DOBIJANJE ODOBRENJA ZA RAD

Od Opštinskog sekretarijata za privredu razvoj i investicije u Plavu dobili smo sljedeću proceduru za dobijanje odobrenja za rad:

8.1.1. Za dobijanje Odobrenja za rad preduzetničke radnje:

- Popunjen zahtjev za odobrenje (može se popuniti u Sekretarijatu uz pomoć službenika),
- Važeće ljekarsko uvjerenje (Dom zdravlja),
- Uvjerenje o plaćenom porezu - DJP,

- Uvjerenje o plaćenim komunalnim obavezama - JP za stambeno-komunalne djelatnosti Plav,
- Uvjerenje o plaćenju komunalnoj taksi za isticanje firme i za zemljište Opština II sprat,
- Dokaz da je na evidenciji Zavoda za zapošljavanje ili dokaz da nije u radnom odnosu,
- Dokaz o stručnoj spremi ili ugovor o radu sa radnikom koji ispunjava uslove u pogledu stručne spreme,
- Radna knjižica i obrasci: M1 i ROD-1,
- Kopija građevinske i upotrebne dozvole za objekat, ako je tuđi objekat. Ugovor o zakupu poslovne prostorije ovjeren od Osnovnog suda i DJP Plav,
- Sanitarna saglasnost za objekat - Sanitarna inspekcija
- Zapisnik komisije o prijemu poslovne prostorije
- Dokaz o protivpožarnoj zaštiti - MUP OB Podgorica,
- Dokaz o zaštiti na radu-Ministarstvo rada i socijal.staranja Berane
- Dokaz o upisu u Centralni Registar Privrednog Suda Podgorica.

a).Ako je privremeni objekat:

- rješenje o lokaciji objekta,
- rješenje o postavljanju objekta,
- upotrebna dozvola za objekat,
- dokaz o uplati za korišćenje zemljišta sa ugovorom o korišćenju istog,
- dokaz o upisu u Centralni Registar Privrednog Suda Podgorica.

b).Za djelatnost za koje nije potrebna prostorija-pokretni objekat:

- dokaz o stalnom mjestu boravka od MUP-a-OB Plav,
- Za autoprevoznike i taksiste sanitarna saglasnost za vozilo, kao i dokaz o tehničkoj ispravnosti vozila
- Zapisnik komisije o pregledu motornog vozila
- Za taxiste dokaz o stručnoj spremi - KV vozač,
- Dokaz o upisu u centralni registar,

8.1.2.Za dobijanje Odobrenja za rad preduzeća (sjedište) odnosno poslovne jedinice preduzeća:

- Popunjen zahtjev za odobrenje (može se popuniti u Sekretarijatu uz pomoć službenika),
- Uvjerenje o plaćenom porezu - DJP,
- Uvjerenje o plaćenim komunalnim obavezama od JP za stambeno-komunalne djelatnosti Plav,
- Uvjerenje o plaćenju komunalnoj taksi za isticanje firme i za zemljište od Opštine Plav
- Kopija građevinske i upotrebne dozvole za objekat, ako je tuđi objekat Ugovor o zakupu poslovne prostorije ovjeren od Osnovnog suda i DJP Plav,
- Sanitarna saglasnost za objekat - Sanitarna inspekcija
- Zapisnik komisije o prijemu poslovne prostorije,
- Dokaz o protivpožarnoj zaštiti - MUP OB Podgorica,

- Dokaz o zaštiti na radu-Ministarstvo rada i socijal.staranja Berane
- Dokaz o upisu u Centralni Registar Privrednog Suda Podgorica.
- Karton deponovanih potpisa za platni promet kod poslovne banke
- Kopiju osnivačkih akata (Statut,Odluku o osnivanju i sl.)
- Obavještenje o razvrstavanju preduzeća prema jedinstvenoj klasifikaciji djelatnosti

a).Ako je privremeni objekat:

- rješenje o lokaciji objekta,
- rješenje o postavljanju objekta,
- upotrebna dozvola za objekat,
- dokaz o uplati za korišćenje zemljišta sa ugovorom o korišćenju istog,
- dokaz o upisu u Centralni Registar Privrednog Suda Podgorica.

b).Za djelatnost za koje nije potrebna prostorija-pokretni objekat:

- dokaz o stalnom mjestu boravka od MUP-a-OB Plav,
- Za autoprevoznike i taksiste sanitarna saglasnost za vozilo, kao i dokaz o tehničkoj ispravnosti vozila
- Zapisnik komisije o pregledu motornog vozila
- Za taxiste dokaz o stručnoj spremi - KV vozač,
- Dokaz o upisu u centralni registar,
- Karton deponovanih potpisa za platni promet kod poslovne banke
- Kopiju osnivačkih akata (Statut,Odluku o osnivanju i sl.)
- Obavještenje o razvrstavanju preduzeća prema jedinstvenoj klasifikaciji djelatnosti

8.1.3. Troškovi osnivanja preduzeća i preduzetničke radnje kod opštinskih organa uprave kao i troškovi dobijanja lokacije (prostora)

a). Troškovi osnivanja radnje

- administrativna taksa na zahtjev za izdavanje Odobrenja za rad10 € ,
- administrativna taksa na zahtjev za izdavanje rješenja o ispunjenosti tehničkih uslova (prostorija i oprema) za planiranu djelatnost3 €,
- naknada za rad Komisije za pregled prostorija i opreme radi izdavanja rješenja o ispunjenosti uslova za obavljanje planirane djelatnosti:

-do 50 m2 plaća se 30 €,
 -od 50-200 m2... 50 €,
 -preko 200 m2.....75 €.

- administrativna taksa na zahtjev za izdavanje Odobrenja za isticanje firme.....15 € po firmi (plaća se i za sjedište i za svaku poslovnu jedinicu posebno).

b). Troškovi osnivanja preduzeća

- administrativna taksa na zahtjev za izdavanje Odobrenja za rad20 €

c). Troškovi dobijanja lokacije (prostora)

Već duže vrijeme Opština nema «svoga» zemljišta za dodjelu lokacija za izgradnju poslovnih zgrada, pa se biznis uglavnom odvija u privatnim poslovnim objektima građana i u lo-tak kioska postavljenih na državnom (opštinskom) zemljištu. Dok je Opština imala neke relativno atraktivne lokacije prodavala ih je građanima za izgradnju poslovno-stambenih objekata najčešće po cijeni od 15-20 €/m². Bilo je slučajeva da se neke lokacije prodaju po 100-200 €/m²., mada rjeđe. Sada se poslovni prostor za trgovinu i sl. djelatnosti u centru Plava i Gusinja može iznajmiti po 2-4 €/m², a malo perifernije po 1-2 €/m².

Ne postoje prostorno definisane poslovne odnosno industrijske zone na području Opštine, jer su postojeći objekti razbacani u prostoru. U gradskim naseljima se takođe ne vodi politika logične i organizovane distribucije djelatnosti, pa se i u samim centrima gradskih naselja Plav i Gusinje mogu naći neki poslovni objekti koji se inače zbog tehnologije, komunikacija i dr. u svakoj urbanoj sredini lociraju na periferiji.

8.1.4. Naknada za korišćenje gradskog građevinskog zemljišta, komunalnih usluga, taksa i sl.

a). Obaveze na ime poreza na firmu i naknade za preduzetničke radnje

Godišnji porez na istaknutu firmu za :

-STR, SUR.....	60 €
-SZR.....	50 €
-Autopr. i autotaksi.....	50 €
-Ostale zanatske radnje.....	20 €
-Hoteli, moteli, gradilišta, stovarišta, skladišta, servisi.....	150 €
-Agencije.....	300 €

b). Mjesečna naknada za korišćenje građ. zemljišta po m² zatvorenog poslovnog prostora:

	I. zona	II. zona	III. zona
Ugostiteljstvo	0,04	0,03	0,02
Smještajne usluge u hotelima, motelima, pansionima	0,03	0,02	0,02
smješt. usl. u kampovima, sobe za iznajmlj., zanatski objekti	0,03	0,02	0,02
industrijski, poljoprivredni objekti i obj. građevinarstva	0,02	0,02	0,01

Za otvoreni poslovni prostor naknada se plaća mjesečno u iznosu od 50% tarife za zatvoreni prostor po m².

c).Naknada za održavanje čistoće, isporučenu vodu i ispuštenu otpadnu vodu

Naknada za održavanje čistoće	cijena
Prodavnice tekstila ,butici,gvoždare,krojačnice,fotografske i bojadžijske radnje, knjižare, prodavnice obuće, prodavnice namještaja, obućarske radnje, tv mehaničarske radionice, časovničarske radnje, kovačke radnje, radnje mehaničara za bijelu tehniku i slično	0,28 €
Zdravstvene ambulante bez kancelarija	0,09 €
Fabričke hale, nadstrešnice	0,06 €
Klanice	0,60 €
Za hotelske prostorije izuzev pomenutih (barovi, restorani i slično)	0,08 €
Za kioske (duvan, štampa, bižuterija i slično)	11,00 €
Za ostale kioske	16,80 €
Motorna vozila privrednih društava	
Putnički automobili	7,00 €
Kombi vozila	7,35 €
Autobusi i traktori	7,35 €
Teretna vozila do 2 t	10,00 €
Teretna vozila preko 2 t	12,00 €

8.1.5. Troškovi vode i kanalizacije

a). Priključenje na javni vodovod

- preduzetničke radnje.....315 €,
- preduzeća (srednja)1.050 €
- preduzeća (mala).....315 €
- poslovne jedinice preduzeća315 €
- dopr.za održavanje vodovoda, hlorisanje i dr. preduz.radnji17,5 €
- doprinos za održavanje vodovoda ,hlorisanje i dr.zanatskih radnji3,5 €

b). Naknada za isporučenu vodu

- preduzetničke zanatske radnje-m3.....0,50 €,

-preduzetničke radnje-paušalno.....21 €

c).Naknada za priključenje na kanalizacioni cistem i naknada za ispuštenu vodu

-Priključak za preduzetničke radnje po mokrom čvoru-paušalno.....315 €

-naknada za održavanje kanalizacije i ispuštanje otpadnih voda.....50% vrijednosti utrošene vode.

8.1.6.Obaveze na ime poreza na firmu i naknada za preduzeća

Godišnji porez na istaknutu firmu za preduzeća:

-za firmu na sjedištu preduzeća.....220 €,

-za stovarište u sklopu preduzeća.....60 €,

-za prodavnicu i ugost.objekat.....60 €,

-za zanatsku radnju,firmu na prevoznom sredstvu i sl.....50 €.

8.1.7. Mjesečna naknada za korišćenje građ.zemljišta po m2 zatvorenog poslovnog prostora:

	I. zona	II.zona	IIIzona
Objekti t rgovina,neprivrednedjelatnosti,turističko posredovanje	0,04	0,03	0,02
Ugostiteljstvo smještajne usluge u hotelima,motelima,pansionima	0,03	0,02	0,02
-smješt.usl.u kampovima,sobe za iznajmlj.,zanatski objekti..	0,03	0,02	0,02
industrijski,poljoprivredni objekti i obj.građevinarstva...	0,02	0,02	0,01

Za otvoreni poslovni prostor naknada se plaća mjesečno u iznosu od 50% tarife za zatvoreni poslovni prostor po m².

Od Sekretarijata lokalne uprave Opštine Andrijevica dobili smo sljedeću proceduru za dobijanje Odobrenja za rad:

Prije odobrenja za rad od strane nadležnog organa opštine,privredno društvo ili preduzetnik registruju se u Centralnom registru Privrednog suda u podgorici.

Nakon dobijene potvrde o registraciji nadležni organ lokalne samouprave izdaje odobrenje za rad uz potrebnu dokumentaciju:

- Zahtjev (taksiran sa 2€)
 - Odluku o osnivanju poslovne jedinice
 - Izvod iz registra preduzeća
 - Ugovor o zakupu
 - Posjedovni list
 - Atest o elektro-tehničkim uslovima (iznos 70 €)
 - Upotrebna dozvola
 - Sanitarna saglasnost (iznos 60 €)
 - Dokaz o uplati na zahtjev rješenja (iznos 25 €)
 - Dokaz o uplati komunalne takse za isticanje firme (iznos 150 €)
 - Dokaz o izmirenim obavezama za korišćenje građevinskog zemljišta
 - Dokaz o uplati akontacije za rad komisije (iznos 30 €)
 - Potvrda da je objekat priključen na vodovod i kanalizaciju
- Za dobijanje lokacije raspisuje se Javni oglas i za privremeno korišćenje i za trajnu prodaju.

Naknada za korišćenje gradskog građevinskog zemljišta na području opštine Andrijevica plaća se po zonama,što se vidi iz sledećeg tabelarnog pregleda:

Opis	Prva zona	Druga zona	Treća zona
Za stambeni prostor	0,010 €	0,007 €	0,005€
Za dvorišni prostor	0,005€	0,004€	0,003€
Poslovni prostor prva zona	0,050€	0,040€	0,030€
Dvorišni prostor	0,025€	0,020€	0,015€
Poslovni prostor druga zona	0,040€	0,030€	0,020€
Dvorišni prostor druga zona	0,020€	0,015€	0,010€
Privremeni poslovni prostor	0,75€	0,51€	0,40€
Privremeni dvorišni prostor	0,37€	0,25€	0,20€

Što se tiče naknada za komunalne takse za preduzetnike one su sledeće:

- Za samostalne trgovinske radnje plaća se komunalna taksa u iznosu od 100 €.
- Za samostalne ugostiteljske radnje (noćne barove,kafe barove) u iznosu od 100 €

- Za samostalne zanatske radnje plaća se 80 €
- Za auto-prevoznike i auto-taksi prevoznike u iznosu od 50 €

Treba istaći da se komunalna taksa za preduzetnike koji imaju sjedište na seoskom području umanjuje za 50 %.

8.2.Finansijska podrška

Konkretna finansijska podrška preduzećima u osnivanju ili postojećim preduzećima nema,osim olakšica za plaćanje naknade lokalnoj zajednici.

8.3 Strateški planovi

U okviru projekta "Razvoj strateških planova u crnogorskim opštinama" i dijela USAID-ovog programa "Efikasna Lokalna Samouprava",a uz tehničku pomoć i podršku "Urban Institute Montenegro,Agencija za lokalnu demokratiju i partnerstvo Crne Gore" napravljeni su,a od strane Skupština opština Berane,Andrijevica i Plav usvojeni Strateški planovi razvoja opština Berane,Plav i Andrijevica.

U ovim planovima se,između ostalog,posebno mjesto daje izgradnji infrastrukturnih objekata na području opštine,a godišnje se podnose programi za održavanje postojeće infrastrukture,što je svojevrsan vid podrške stvaranju povoljnog ambijenta za poslovanje malih i srednjih preduzeća i privrede uopšte.

Osnovni kapaciteti razvoja polaze od toga da prioritet treba dati izgradnji kapaciteta koji se baziraju na lokalnoj sirovinskoj osnovi sa postojećom i raspoloživom radnom snagom,a u cilju boljeg zapošljavanja i opštiedruštvenog i privrednog napretka opština i regiona.

U tom smislu u toku su aktivnosti na realizaciji raznih studija izvodljivosti,kao i projekata iz različitih oblasti,bliže opisanih u Profilima opština Berane,Plav i Andrijevica u izdanju Regionalnog biznis centra Berane.

8.4.Barijere razvoju malih i srednjih preduzeća i preduzetništva uopšte

Kao barijere u razvoju MSP i preduzetništva u regionu navode se:

- 1.Saobraćajna izolovanost područja (Plav) i mnogobrojne administrativno-carinske barijere;
- 2.Nepostojanje poslovnog strukovnog udruženja (Plav),Fonda za podsticanje razvoja i sl.
- 3.Nedostatak jasne vizije o biznis ideji i mogućnostima realizacije;

4. Malo tržište i slaba kupovna moć lokalnog tržišta;
5. Bankrot svih srednjih preduzeća (mješovita preduzeća) bivših i potencijalnih kooperanata;
6. Nedostatak finansijskih sredstava i povoljnih kreditnih sredstava;
7. Nedostatak specifičnih znanja i vještina u vođenju sopstvenog biznisa;
8. Diskriminacija područja u reinvestiranju sredstava Fonda za razvoj i raspodjeli sredstava Zavoda za zapošljavanje kod dodjele kredita za samozapošljavanje (Plav)

8.5. Unapređenje osnovnih usluga na seoskom području

Kontinuirano se radi na izgradnji nove i obnovi postojeće infrastrukture na seoskom području Opština, naravno u granicama finansijskih mogućnosti Opština i pomoći Direkcije javnih radova CG

Ipak, na seoskom području postoji mnogo neriješenih životnih problema, posebno u sferi opremanja i održavanja osnovnom infrastrukturom, pa se planira realizacija brojnih projekata u narednom petogodišnjem planu kako bi se unaprijedio kvalitet usluga i zadržalo stanovništvo na selu.

9. POTREBE NEZAPOSLENIH (EDUKACIJA, SAVJETOVANJE, POMOĆ PRI REGISTRACIJI ITD

Uvod

Prije elaboracije potreba nezaposlenih lica, koja se nalaze na Zavodu za zapošljavanje, treba se osvrnuti na definiciju rada, kao osnovne ljudske djelatnosti.

Sa tehničko-tehnološkog aspekta, rad se može odrediti kao savlađivanje prirode od strane čovjeka, te sposobnost čovjeka da izgrađuje sredstva rada i iste racionalno koristi.

Sa ekonomskog stanovišta, najčešće se rad određuje kao svjesna i planska ljudska djelatnost koja ima za cilj preradu dobara iz prirode radi zadovoljenja ljudskih potreba. Na ovaj način, rad se određuje kao ljudska aktivnost usmjerena na pribavljanje ekonomskih dobara potrebnih za čovjekov opstanak.

Sa filozofskog stanovišta,rad se definiše kao "svrsishodna ljudska djelatnost,koja je, posredno ili neposredno, usmjerena ka stvaranju nekih vrijednosti materijalne i duhovne prirode".

U **sociologiji**,međutim,postoji više određenja (definicija) rada.Prema jednoj savremenoj definiciji,rad se definiše "*kao svjesna,univerzalna i organizovana čovjekova djelatnost čiji su sadržaji i karakteri određeni stepenom opšteg razvoja društva,preko kojeg se čovjek potvrđuje kao individualno i društveno biće i zadovoljava putem rada lične i društvene potrebe*".

Uzimajući u obzir gore pomenute definicije rada,slobodno možemo reći da za čovjeka,kao individuu,nezaposlenost predstavlja jedno od najtežih stanja u životu.To je složen socijalni rizik.Takođe je nezaposlenost težak ekonomski,socijalni i moralno-psihološki problem svake društvene zajednice.Ovaj problem ima više uzroka i pojava oblika,zbog čega ima i različitih pojmovnih shvatanja.

Nezaposlenim licem se označava svako lice koje hoće da radi,a kome društvo ne omogućava da nađe posao prema svojim sposobnostima i mogućnostima,bez obzira na njegovu raniju profesiju i zaposlenost.Po nekim shvatanjima nezaposlenim licima se smatraju i lica koja su formalno zaposlena ,ali koja od tog rada ne mogu zadovoljiti svoje osnovne potrebe.

Prema međunarodnoj konvenciji rada,nezaposlenim se smatraju:lica koja su radila i sposobna su za rad,ali je njihov ugovor o radu istekao ili je prekinut,a ta lica žele da rade i aktivno traže posao;lica sposobna za rad koja nijesu radila u svom zanimanju kao plaćeni radnici;lica bez zaposlenja,koja su sposobna za rad,a otpuštena su sa posla bez novčane naknade.

Iz gore izloženog lako je zaključiti da je nezaposlenost veliki problem,kako za pojedinca tako i za društvo u cjelini.

Da bi se problem mogao uspješno i blagovremeno rješavati,neophodna je koordinacija više društvenih faktora,uz saradnju i motivisanost nezaposlenih lica.

Na ovom mjestu razmotrimo samo jedan segment aktivnosti, u smislu efikasnog zapošljavanja,a to je **analiza potreba nezaposlenih**,kroz formu **edukacije,savjetovanja,pomoći pri registraciji** na Zavodu za zapošljavanje i dr.

Edukacija

Bitan segment u procesu zapošljavanja nezaposlenih lica, koja se nalaze na Zavodu za zapošljavanje, jeste njihova edukacija.U najkraćem,proces edukacije nezaposlenih obuhvata sledeće:

- Suočavanje i bliže upoznavanje sa problemom,
- Samostalno angažovanje i aktiviranje dodatnih ličnih afiniteta,sklonosti i sposobnosti,uz saradnju sa Zavodom za zapošljavanje,
- Aktivno učešće u traženju zaposlenja i održavanje svojih psihofizičkih i stručnih sposobnosti na potrebnom nivou,
- Pohađanje kurseva za dodatna usavršavanja,u smislu praćenja i upoznavanja novih tehnologija i naučnih disciplina,

-U današnje vrijeme, ovladavanje radom na računarima i učenjem engleskog jezika, kao trenutno najrasprostranjenijeg jezika kod poslovnih ljudi.

Savjetovanje

U stručnim službama Zavoda za zapošljavanje obavlja se besplatno ispitivanje i procjenjivanje ličnosti kandidata (saznajnih, emocionalnih i motivacionih faktora), radi izbora programa za nastavak školovanja ili zapošljavanje. Osnovna svrha tretmana je da se, uz pomoć stručnjaka za profesionalnu orijentaciju, donese najbolja moguća odluka o budućoj profesiji kandidata.

Profesionalno savjetovanje je od koristi prilikom planiranja profesionalnog puta (karijere), kada se bira škola ili zanimanje ili kada se želi promijeniti zanimanje.

Savjetovanje je namijenjeno školskoj omladini i odraslima kao i svima koji imaju profesionalni problem.

Školskoj omladini profesionalno savjetovanje pomaže da izabere profesionalni put u skladu sa svojim sposobnostima, osobinama ličnosti i interesovanjima, kao i realnom društvenom situacijom. Veći dio profesionalnog savjetovanja se obavlja na prelazu iz osnovne u srednju školu, kao i po završetku srednje škole.

Odraslima profesionalno savjetovanje pomaže kada žele nešto da promijene na svom profesionalnom putu zbog: nezadovoljstva poslom, dugotrajne nezaposlenosti ili nekog drugog razloga.

Prilikom savjetovanja psiholog treba da ispita :

-želje kandidata, ciljeve i vrijednosni sistem,
-potencijalna zanimanja koja treba uzeti u obzir i načine na koji se do njih može doći,

-karakteristike kandidata koje doprinose vjerovatnoći postizanja ciljeva, pomoću odabranih puteva i načina.

Kandidat za zaposlenje ili školovanje je u ovom procesu aktivan učesnik, a sredstva koja stoje psihologu na raspolaganju su:

- psihološki intervju,
- psihološko testiranje,
- upitnici,
- dosije,
- pismeni sastavi.

Poseban vid provjere kandidata za zapošljavanje je testiranje, koje ima za cilj dobijanje informacija koje kandidat treba da dozna o sebi, kako bi ih u toku savjetovanja, doveo u vezu sa školovanjem ili obukom, zanimanjem i svijetom rada i realnosti uopšte.

Razvijanje realnog poimanja sebe služi pojedincu, osim u procesu profesionalnog savjetovanja i kao faktor sazrijevanja ličnosti.

Kada su u pitanju nezaposlena lica, poslije obavljenog profesionalnog savjetovanja, može se pristupiti aktivnostima na pripremi za zapošljavanje:

- za poznatog poslodavca i

-tržište rada.

Pomoć pri registraciji

Prijavljivanjem kandidata i njihovim evidentiranjem na Zavodu za zapošljavanje, nezaposlenima se pruža pomoć u traženju zaposlenja i ostvarivanja posebnih prava po osnovu nezaposlenosti, kao što je pravo na obavezno zdravstveno osiguranje.

Uslov za prijavljivanje je da je kandidat:

- navršio 15 godina života,
- opšte zdravstveno i radno sposoban,
- invalidno lice osposobljeno za rad u ustanovi socijalne zaštite ili drugoj ustanovi,
- strani državljanin ili lice bez državljanstva sa privremenim ili stalnim boravkom u SCG.

Status nezaposlenog lica imaju osobe ako:

- nijesu u radnom odnosu, odnosno nijesu otpočele da obavljaju samostalnu djelatnost ličnim radom,
- nijesu na redovnom školovanju,
- nijesu ostvarile pravo na penziju,
- nemaju status zemljoradnika, u smislu propisa o penzijskom i invalidskom osiguranju,
- nijesu navršile 65 godina života.

Na raspolaganju su dva sistema pomoći u smislu traženja posla:

- otvoreni sistem i
- zatvoreni sistem.

Otvoreni sistem je namijenjen osobama koje anonimno traže informacije i jednostavnije savjete. U tom smislu Zavod omogućava:

- ovjeru javljanja
- izdavanje izvoda iz evidencije,
- popunjavanje zahtjeva za novčanu naknadu
- izdavanje drugih dokaza iz evidencije.

Zavod obezbjeđuje informacije putem brošura, publikacija, oglašavanja, kao i stručnu pomoć ovlašćenih lica.

Zatvoreni sistem

je namijenjen licima koja žele aktivno da učestvuju i procesu zapošljavanja (traženja zaposlenja). U ovom smislu Zavod omogućava:

- izradu i realizaciju plana aktivnosti u posredovanju,

-informisanje o uslovima i mogućnostima zapošljavanja u pojedinim djelatnostima,

-pružanje stručne pomoći u izboru , traženju i prihvatanju zaposlenja,

-motivisanje i osposobljavanje za aktivno traženje zaposlenja i uključivanje u određene programe aktivne politike zapošljavanja.

-podsticanje i usmjeravanje profesionalnog razvoja i osposobljavanje za efikasnije rješavanje profesionalnog statusa,

-izbor kandidata za neposredno zapošljavanje,odnosno pripremu za zaposlenje,

-pripremu-obuku za uključivanje u programe aktivne politike zapošljavanja,

-odgovarajuće i alternativno zaposlenje,

-odgovarajuće i alternativne privremene i povremene poslove,

-vrijeme i način dostupnosti nezaposlenog lica Zavodu,

-rokove javljanja Zavodu.

Zavodu se prijavljivanje vrši lično,a prilikom prijave prilažu se:

-popunjen obrazac Prijave na evidenciju nezaposlenih lica,

-lična karta,

-radna knjižica,ovjerena,

-diplomu ili uvjerenje o stručnoj spremi,

-ugovor o radu,odnosno rješenje o prestanku radnog odnosa (ako je kandidat ranije bio zaposlen),

-dokaz o prebivalištu (ukoliko je kandidat promijenio prebivalište),kao i ostalu dokumentaciju ako je to potrebno radi ostvarivanja nekog prava (dokaz o ličnim primanjima za članove domaćinstva,o visini prihoda od poljoprivrede,o veličini zemljišnog posjeda i slično).

Prilikom prvog prijavljivanja na evidenciju,popunjava se Prijava na evidenciju nezaposlenih lica i otvara LKN (Lični karton nezaposlenog lica)

Nezaposlena lica,prijavljena Zavodu za zapošljavanje,ostvaruju sledeća prava:

1.Novčanu naknadu za vrijeme nezaposlenosti,

2.Obavezno zdravstveno osiguranje,

3.Profesionalno savjetovanje

4.Besplatno pohađanje određenih kurseva (informatika,engleski jezik i sl.).

LITERATURA

1. Centralni registar Privrednog suda, *Republički Privredni sud*
2. Statistički godišnjak 2004 god., *Republički Zavod za statistiku-Monstat*
3. Poslovni priručnik, Rade Bojović i Vladan Simonović, Podgorica 2002
4. **Podaci opštinskih sekretarijata za privredu**
5. Nezaposlenost u savremenom svijetu, Vukota B. Radulović, Podgorica 2004
6. Brošure za nezaposlene, Zavod za zapošljavanje Crne Gore